

← ●
การพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ
ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

THE ACCOUNTING SYSTEM DEVELOPMENT FOR COMMUNITY
ENTERPRISE OF BEEF CATTLE REARING AMONG FARMERS
IN SANPAPAO SUBDISTRICT, SANSAI DISTRICT,
CHAING MAI PROVINCE

ศิริพันธ์ จูรีมาศ¹

พัชรารณณ์ ลิ้มปิอังคนันต์²

พงศ์ศิริ คำขันแก้ว²

ดาริณี ตัณฑวิเชษฐ²

เจษฎา ภัทรายุตวรรัตน³

Received 7 August 2019

Revised 25 October 2019

Accepted 4 November 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มุ่งพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัว ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิจัย สำหรับการวิจัยครั้งนี้การวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัว ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 6 ราย ทำการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยมีแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัย แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหาและตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ผลการวิจัยพบว่า ระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัว ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีระบบบัญชีที่เหมาะสมกับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัว ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 6 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 การนำฝากและถอนเงินกู้ยืมจากสถาบันการเงิน และค่าหุ้นจากสมาชิก กิจกรรมที่ 2 การควบคุมทะเบียนประวัติของสัตว์ กิจกรรมที่ 3 การขายสด กิจกรรมที่ 4 การซื้อและรับของ กิจกรรมที่ 5 การจ่ายชำระหนี้และค่าใช้จ่าย และกิจกรรมที่ 6 จ่ายเงินปันผล

คำสำคัญ: ระบบบัญชี วิสาหกิจชุมชน โคเนื้อ

¹ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนอร์ท – เชียงใหม่

² สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนอร์ท – เชียงใหม่

³ นักวิชาการอิสระ

Abstract

This research aims to develop the accounting system for community enterprise of beef cattle rearing among farmers in Sanpapao subdistrict, Sansai district, Chaing Mai province. The literature and research document were collected to guide the way of research doing. The qualitative research method with case study was applied by in-depth interview and participate observation technique to collect the data. The key informants were 6 members of community enterprise of beef cattle rearing among farmers in Sanpapao subdistrict, Sansai district, Chaing Mai province. The research tool was semi-structure interviews. The data was analyzed by content analysis and triangulation approach for verification the result. The result found that the accounting system for community enterprise of beef cattle rearing among farmers in Sanpapao subdistrict, Sansai district, Chaing Mai province consisted of 6 activities as follows: 1) the deposition and draw deposits 2) pedigree recording 3) cash sale 4) purchasing 5) payment and 6) dividend Pay.

Keyword: accounting system, community enterprise, beef cattle

บทนำ

การยกระดับศักยภาพในการดำเนินงานขององค์การธุรกิจให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางการพัฒนาเศรษฐกิจ และเทคโนโลยีส่งผลให้หลายองค์การต้องปรับตัวและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ (Kutsyk, Koryagin, Chik & Kuskova, 2019) วิสาหกิจชุมชนเป็นอีกหนึ่งรูปแบบของการดำเนินธุรกิจในประเทศไทยที่มีบทบาทอย่างมากต่อการพัฒนาชุมชนในระดับรากฐานด้วยการผสมผสานทรัพยากร ภูมิปัญญา และทุนมนุษย์ในพื้นที่นั้น ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต และสร้างความมั่นคงทางอาชีพ รวมถึงรายได้แก่ชุมชน (อนธิดา ประเสริฐศักดิ์ ฐิติกร จันทพลาบูรณ์และวีรพงษ์ ฤทธิ์เดช, 2558) ดังนั้นการเสริมสร้างศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการ การตลาด การผลิต และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการบัญชีที่หลายวิสาหกิจชุมชนยังขาดการพัฒนา และองค์ความรู้ในการจัดทำบัญชี (จารุวรรณ บุตรสุวรรณ รณิดา วงศ์มังกรและอมรรัตน์ ขวลิต, 2560)

การจัดทำระบบบัญชีสำหรับวิสาหกิจชุมชนที่มีประสิทธิภาพจะทำให้วิสาหกิจชุมชนนั้น ๆ ทราบกระบวนการในการจัดเก็บและจัดบันทึกข้อมูลรายการค้าต่าง ๆ สามารถจำแนกประเภทรายการแต่ละประเภทได้อย่างถูกต้อง ส่งผลให้นำมาจัดทำงบทางการเงินต่าง ๆ เพื่อแสดงผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนตามรอบระยะเวลาการดำเนินงานระยะเวลาหนึ่ง และทำให้วิสาหกิจชุมชนสามารถจัดการการดำเนินงานเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม (Sari, 2018) ทว่าวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่มีการบันทึกข้อมูลทางการเงินที่เป็นระบบ ทำให้ไม่สามารถแสดงผลการดำเนินงานได้อย่างชัดเจน (ชมภูษ หนุนาค สมพร เฟื่องจันทร์ และปภาวดี มนต์วิวัฒน์, 2562) ซึ่งหากวิสาหกิจชุมชนมีการวางระบบบัญชีที่เหมาะสมกับวิสาหกิจของตนจะทำให้วิสาหกิจนั้น ๆ มีข้อมูลทางการเงินที่มีประสิทธิภาพในการตัดสินใจ และมีสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินงานโดยจะก่อให้เกิดความได้เปรียบในการดำเนินในระยะยาว (ชัยมงคล ผลแก้ว, 2560)

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัว ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นวิสาหกิจชุมชนที่มีที่ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 4 ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนมีรหัสทะเบียนคือ 65014-05/10001 ปัจจุบันมีสมาชิก 15 ราย ดำเนินการเลี้ยงโคเนื้อ ซึ่งมีการดำเนินงานตั้งแต่เลี้ยงโคแม่เพื่อผลิตเอาลูก แล้วนำไปเลี้ยงขุน และส่งขาย โดยวิธีการเลี้ยงส่วนใหญ่เป็นแบบระบบปิด คือ มีคอก ฟาร์ม และบริเวณเลี้ยงที่ชัดเจน ทั้งนี้มีสมาชิกเพียงไม่กี่รายที่เลี้ยงแบบระบบเปิด คือ เลี้ยงแบบไล่ทุ่งโดยสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัว ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่เป็นอีกวิสาหกิจชุมชนแห่งหนึ่งมีความสามารถในการผลิต และการจำหน่ายโคเนื้อ หากแต่ที่ผ่านมามีการทำการบันทึกสมุดรายรับ และรายจ่าย มีเอกสารที่ใช้คือ บิลเงินสด ไม่มีระบบการบันทึกและจัดทำเอกสาร รายงานทางการเงิน (ประสิทธิ์ บัวผัน, 2562) จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้คณะผู้วิจัยสนใจพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัว ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัวฯ ได้แนวทางในการรวบรวมข้อมูลทางบัญชี และแนวทางจัดทำบัญชีในการนำมาใช้สำหรับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัวฯ มีความเข้มแข็ง และเกิดความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัว ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 5 หัวข้อ ดังนี้

ความสำคัญของระบบบัญชี

ระบบบัญชีมีความสำคัญต่อองค์การธุรกิจคือ เป็นเครื่องมือทางการจัดการหนึ่งที่จะช่วยให้การดำเนินงานขององค์การธุรกิจเพื่อให้องค์การธุรกิจดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยระบบบัญชีที่ดีจะช่วยให้การดำเนินงานขององค์การธุรกิจมีความคล่องตัว และลดกิจกรรมการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อน อีกทั้งยังช่วยให้องค์การธุรกิจลดความเสี่ยงในการดำเนินงานที่อาจเกิดจากการทุจริต และความผิดพลาดในการปฏิบัติงานต่าง ๆ รวมทั้งยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างความเชื่อมั่นของกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวพันกับการดำเนินงานขององค์การธุรกิจซึ่งจะทำให้ให้องค์การธุรกิจมีข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานเกิดความมั่นใจในข้อมูลทางการเงิน (Sari, 2018; วิไล วีระปรี, จงจิตต์ หลีกภัย, ประจิต หาวัตร, 2562)

ความหมายการวางระบบบัญชี

ระบบบัญชีหมายถึงระบบหนึ่งในการดำเนินธุรกิจที่มีกิจกรรมและวิธีการของเก็บรวบรวม การบันทึก การจำแนก การจัดประเภทบัญชีด้วยการบันทึก การควบคุม และการรายงานผลรายการต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนทางการเงิน การตลาด และอื่น ๆ แก่องค์การ (เมธสิทธิ์ พูลดี, 2550 และพิกุล พงษ์กลาง, 2552) สำหรับการวางระบบบัญชี หมายถึง กระบวนการสร้าง การออกแบบ วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดแจงข้อมูลรายการทางการเงินอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เป็นหมวดหมู่ เพื่อให้สามารถนำข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการประสานข้อมูลผ่าน

การบันทึก การจัดประเภทบัญชีและการควบคุมเพื่อให้การแสดงผลรายงานทางบัญชีต่าง ๆ มีประสิทธิภาพ (วิไล วีระปรี, จงจิตต์ หลีกภัย, ประจิต หาว์ตร, 2562)

ลักษณะของการวางระบบบัญชี

การวางระบบบัญชีสามารถแบ่งลักษณะออกเป็น 3 ลักษณะ (ดุชนิย์ สองเมือง, 2560) ได้แก่ 1) การจัดวางระบบบัญชีใหม่ทั้งระบบเป็นการมอบหมายเมื่อมีการจัดตั้งองค์การ หรือการดำเนินงานธุรกิจใหม่เป็น โดยผู้วางระบบบัญชีต้องจัดทำรายละเอียดและคู่มือการดำเนินงาน วิธีการสำหรับการจดบันทึกข้อมูลการบันทึกบัญชี รวมทั้งแนวทางในการปฏิบัติและหลักเกณฑ์สำหรับการใช้แบบฟอร์ม วิธีการจดบันทึกแบบฟอร์ม โดยระบบบัญชีใหม่มีเป้าประสงค์เพื่อแก้ปัญหาความล่าช้าในการดำเนินงานของการรายงานข้อมูลที่ต้องการใช้เพื่อลดต้นทุนของการจดบันทึกและรายงานข้อมูลทางบัญชีควบคู่กับการควบคุมการทำงานให้รัดกุมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 2) การขยายระบบบัญชีเดิมเพื่อให้ครอบคลุมธุรกิจหรือกิจกรรมการดำเนินงานทางธุรกิจใหม่ โดยมีการจัดวางระบบบัญชีในรูปแบบแบบเดิมของระบบบัญชีที่องค์การธุรกิจที่ใช้อยู่ โดยมีการขยายแบบฟอร์ม และการจดบันทึกที่องค์การเห็นว่ามีความจำเป็นให้สามารถครอบคลุมลักษณะงานที่เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติทางการบัญชีที่สามารถควบคุมการดำเนินงานของหรือกิจกรรมการดำเนินงานทางธุรกิจใหม่ที่มีความสมบูรณ์และรัดกุม 3) การปรับปรุงระบบบัญชีที่ใช้อยู่เดิมให้ทันสมัย เป็นลักษณะการปรับปรุงระบบบัญชีที่องค์การธุรกิจใช้อยู่แต่เดิมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยทำการปรับปรุงและพัฒนาแบบฟอร์ม วิธีการจดบันทึก การปรับเปลี่ยนขั้นตอนการดำเนินงานทางบัญชี หรือการปรับลดขั้นตอนการดำเนินงานทางบัญชีเพื่อให้เหมาะสมกับการควบคุมภายในให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนการวางระบบบัญชี

ขั้นตอนการวางระบบบัญชีสามารถแบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน (ดุชนิย์ สองเมือง, 2560; วิไล วีระปรี, จงจิตต์ หลีกภัย, ประจิต หาว์ตร, 2562) ได้แก่ 1) การประสานเพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับองค์การ เป็นขั้นตอนอันดับแรกในการติดต่อ ประสานงาน เพื่อทราบบริบทขององค์การในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยจะทำให้ผู้วางระบบบัญชีมีการพูดคุย และแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ดำเนินงานด้านการบัญชีเพื่อให้ได้ระบบบัญชีใหม่ที่มีความเหมาะสมกับบริบทขององค์การนั้น ๆ มากที่สุด 2) การประเมินสภาพบริบทขององค์การ เป็นขั้นตอนการตรวจสอบ และสำรวจสภาพที่เป็นอยู่ขององค์การ ทั้งการประเมินสภาพแวดล้อมในการดำเนินงานทั้งภายใน และภายนอกขององค์การ การสำรวจ การสังเกตขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ ที่เป็นขั้นเป็นตอนขององค์การซึ่งจะทำให้ทราบรายละเอียดต่าง ๆ 3) การวิเคราะห์การปฏิบัติงานในร่างระบบบัญชี เป็นวิธีการวิเคราะห์สายงานต่างๆ ในระบบบัญชีใหม่ ทั้งการกำหนดขนาด ชนิดและรูปแบบเอกสาร การกำหนดทะเบียนเอกสารในการบันทึกการรายการทางบัญชีและงบการเงินต่าง ๆ อย่างครบถ้วน โดยต้องมีการตรวจสอบกับบุคคลภายในองค์การด้วย 4) การเตรียมการสำหรับระบบบัญชีใหม่ เป็นขั้นตอนในการเตรียมความพร้อมบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้ได้รับการข้อมูลเกี่ยวกับระบบบัญชีใหม่ทั้งการอบรม การฝึกปฏิบัติตามหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย โดยก่อนนำระบบใหม่ไปใช้จริงควรมีการศึกษาค้นคว้าความเป็นไปได้ของระบบผ่านการทดลองระบบเพื่อค้นหาข้อบกพร่องและนำข้อมูลดังกล่าวไปพัฒนาระบบต่อไป 5) การนำไปใช้งานจริงเป็นขั้นตอนของการนำระบบบัญชีใหม่ไปใช้ในการดำเนินงานร่วมกับการดำเนินงานจริงขององค์การ ควรมีบุคลากรที่มีความเข้าใจในตัวระบบบัญชีแบบเดิม และระบบบัญชีแบบใหม่ในการปฏิบัติงาน

สำรวจขั้นตอนนี้ต้องมีการควบคุม ตั้งแต่การจดบันทึกข้อบกพร่องเล็กน้อยขั้นตอนต่างๆ จนถึงการรายงานผลการดำเนินงาน 6) การรายงานผลการดำเนินงานตามระบบบัญชีใหม่ หลังจากที่ออกแบบระบบบัญชีใหม่ และมีการนำไปใช้ปฏิบัติงานจริงแล้ว ต้องจัดทำรายงานไปยังผู้บริหารที่เกี่ยวข้องทราบ ซึ่งควรประกอบด้วยผังบัญชี งบการเงินและรายงานทางการเงินอื่น ๆ และรายละเอียดของระบบบัญชีใหม่ 7) การติดตามและประเมินผล เป็นขั้นตอนของการติดตาม และสำรวจข้อบกพร่องต่างๆ หลังจากที่ได้มีการนำระบบบัญชีใหม่ไปใช้เพื่อจัดทำแนวทางแก้ไข และปรับปรุงข้อบกพร่องนั้นๆ โดยต้องพิจารณาต่อประเด็นความเข้าใจในการปฏิบัติงานตามระบบ การติดขัดในส่วนใดของระบบ และความถูกต้องของงบการเงิน และรายงานทางการเงินต่าง ๆ ว่าสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจ และเกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานขององค์กรในระดับใดบ้าง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อนุธิดา ประเสริฐศักดิ์ ฐิติกร จันทพลาบูรณ์ และวีรพงษ์ ฤทธิ์เดช (2558) ได้ออกแบบระบบบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่าระบบบัญชีสำหรับวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ได้แก่ ระบบจัดซื้อ ระบบขาย ระบบเงินสหรับ-จ่าย ระบบบัญชีทั่วไป และระบบสินค้าคงเหลือ

จารุวรรณ บุตรสุวรรณ รณิดา วงศ์มังกรและอมรรัตน์ ขวสิต (2560) ได้ศึกษาการจัดการความรู้ระบบบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมเพิ่มประสิทธิภาพรายงานทางการเงิน และศึกษาความพึงพอใจเกี่ยวกับระบบบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหม อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมมีการมอบหมายให้ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมทำหน้าที่ดูแลระบบบัญชีทั้งหมดของกลุ่มฯ พร้อมให้จัดทำรายงานทางการเงิน โดยในการประชุมสมาชิกแต่ละครั้งจะมีการตรวจสอบเอกสารทางบัญชีที่เกี่ยวข้อง สำหรับความพึงพอใจเกี่ยวกับระบบบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหม อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคามนั้น สมาชิกกลุ่มฯ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ชมภูษ หุ่นนาค สมพร เฟื่องจันทร์ และปภาวดี มนตรีวัต (2562) ศึกษาแนวทางการจัดทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมหาสวัสดิ์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่าแนวทางที่เหมาะสมสำหรับระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมหาสวัสดิ์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐมมี 2 แนวทางคือ การให้ความรู้และการสนับสนุนในการวางระบบจัดเก็บข้อมูลทางการเงิน รวมทั้งได้มีการกำหนดผู้รับผิดชอบทางการบัญชีของกลุ่มฯ ในการจัดเก็บเอกสารทางการบัญชีให้มีความถูกต้อง

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบกรณีศึกษา (Case Study) มีวิธีการวิจัย ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้ประสานงานหลักทำหน้าที่เป็นเหรียญิกจำนวน 1 ราย และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรผู้เลี้ยงวัว ตำบลสนป่าเปา อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 5 ราย รวมทั้งหมด 6 ราย โดยทั้งหมดเป็นผู้รับผิดชอบในการบันทึกบัญชี จัดเก็บเอกสารทางบัญชีต่าง ๆ ของวงจรของกิจกรรมการค้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรผู้เลี้ยงวัว ตำบลสนป่าเปา อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่

เครื่องมือการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจต่อการพัฒนาระบบบัญชี รวมถึงได้ใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกใน 3 ประเด็นคือ สภาพปัจจุบันของการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจฯ กิจกรรมในการดำเนินงานของวิสาหกิจฯ และความต้องการในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนฯ อีกทั้งยังได้ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการสังเกตการดำเนินกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนฯ โดยการวิจัยครั้งนี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง เดือนมกราคม ถึง เมษายน พ.ศ. 2562

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมได้ถูกนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ และเชื่อมโยงเข้ากับเนื้อหาเพื่อหาความสอดคล้องของคำตอบจากผู้ให้ข้อมูล แล้วนำมาสร้างเป็นชุดข้อมูลเพื่ออธิบายถึงขั้นตอน และกิจกรรมต่าง ๆ ของวิสาหกิจชุมชนฯ รวมทั้งได้มีการตรวจสอบข้อมูลย้อนกลับเพื่อความกระจ่างในการตีความโดยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า แล้วนำมาสรุป และอธิบายถึงระบบทางเดินของเอกสารตามระบบการบันทึกบัญชี ระบบรายงานทางการเงิน

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าทางวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัว ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีเพียงการจดบันทึกรายการขึ้นต้นคือ สมุดรายรับ และสมุดรายจ่าย รวมถึงจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลพบว่าทางวิสาหกิจชุมชนฯ ต้องการระบบบัญชีที่ไม่ซับซ้อน เนื่องจากทางวิสาหกิจมีรายการทางการเงินไม่มาก มีการลงเอกสารสรุปผลรายรับรายจ่าย นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ประสานหลักของวิสาหกิจชุมชนฯ ทำหน้าที่เป็นเหรียญกึ่งด้วยตนเอง ซึ่งไม่มีปรากฏในผังโครงสร้างขององค์การวิสาหกิจชุมชนฯ โดยคณะผู้วิจัยได้เพิ่มตำแหน่งเหรียญกึ่งลงในผังใหม่ของโครงสร้างองค์การด้วย ทั้งนี้สมาชิกกลุ่มให้ผู้ประสานงานหลักของวิสาหกิจชุมชนฯ ทำหน้าที่เป็นเหรียญกึ่งของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัว ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เช่นเดียวกัน

สำหรับระบบบัญชีใหม่ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัว ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ที่คณะผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นเพื่อให้มีความเหมาะสมมีทั้งหมด 6 กิจกรรม ได้แก่

กิจกรรมที่ 1 การนำฝากและถอนเงินกู้ยืมจากสถาบันการเงิน และค่าหุ้น จากสมาชิก โดยวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัว ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีการกู้เงินจากสหกรณ์การเกษตรสันทราย และธนาคารออมสิน รวมทั้งมีค่าหุ้นจากสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนฯ ทางเหรียญกึ่งต้องทำการสำเนาใบนำฝากและใบถอนเงินเพิ่มอีก 2 ฉบับ เพื่อทำการเก็บเป็นหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชีโดยใบถอนเงินเก็บเป็นหลักฐานในการบันทึกสมุดควบคุมเงินสด และบันทึกการรับเงินสดจากสถาบันการเงิน

กิจกรรมที่ 2 การควบคุมทะเบียนประวัติของสัตว์ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัว ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากมีการกระจายการเลี้ยงโคไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ของสมาชิกวิสาหกิจ ต้องบันทึกที่มาของโคมาซื้อจากแหล่งใด ลักษณะต่าง ๆ ว่า มีสายพันธุ์อะไร การจดบันทึกการคลอด จดบันทึกน้ำหนักตามระยะ จดบันทึกอาหารที่กิน อาการผิดปกติ จากสมาชิก โดยเหรียญกึ่งเป็นผู้ทำการรวบรวมและสรุป ทำการบันทึกลงรายการบันทึกทะเบียนประวัติของสัตว์

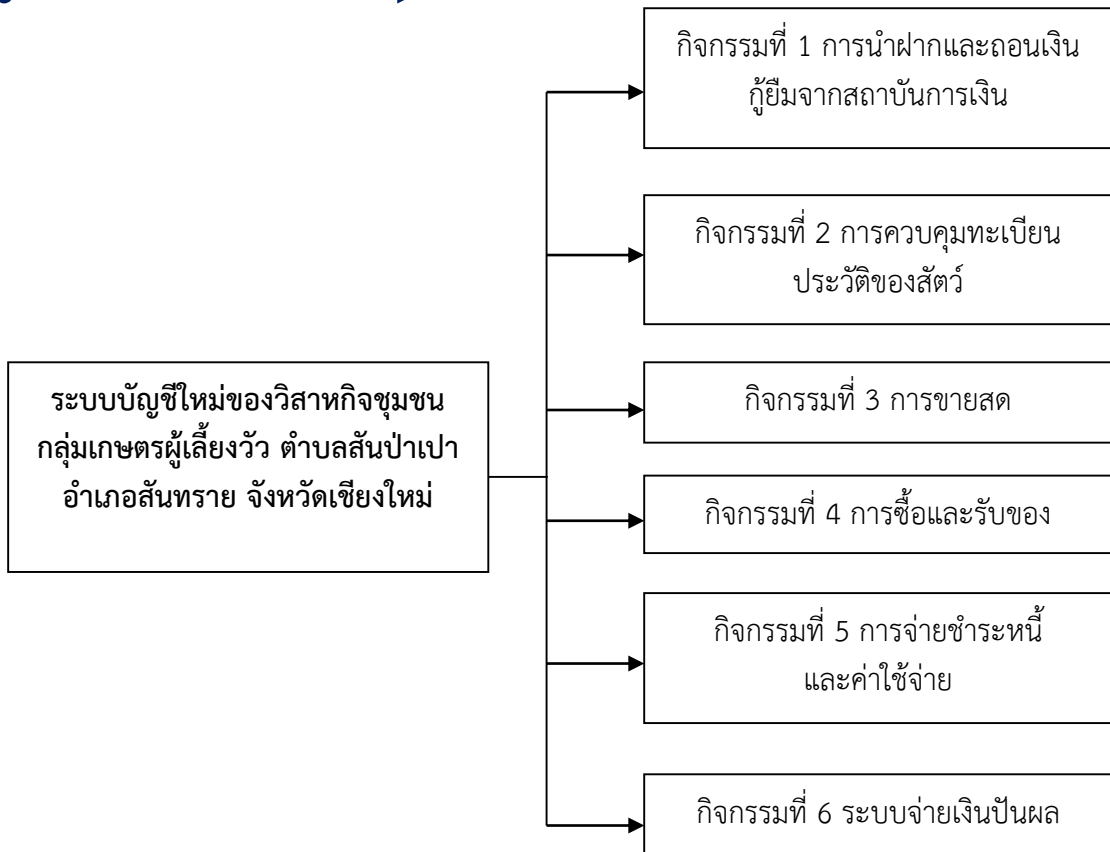
จัดทำสรุป เพื่อแสดงจำนวนโคที่ชัดเจน และสามารถทราบจำนวนปริมาณโคที่สามารถขายได้เพื่อง่าย และสะดวกในการจัดทำใบเบิกสินค้า และใบส่งสินค้า

กิจกรรมที่ 3 การขายสด โดยวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัว ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ สมาชิกแต่ละคนจะมีพ่อค้าคนกลางมาติดต่อซื้อขาย โดยทางวิสาหกิจชุมชนฯ ได้ตกลงว่าจะมีการขายสดเท่านั้น ไม่มีการขายเชื่อ เริ่มต้นจากการติดต่อและตกลงราคาซื้อขาย เริ่มต้นด้วยการแจ้งให้เหรียญจัดทำใบส่งสินค้า และใบเบิกสินค้าจำนวน 2 สำเนา เสนอให้ผู้ประสานงานหลักของวิสาหกิจชุมชนฯ อนุมัติ แล้วนำต้นฉบับของใบส่งสินค้าและใบเบิกสินค้าเก็บไว้ที่เหรียญ โดยสำเนาฉบับที่ 1 ให้สมาชิกที่จะทำการซื้อขายเก็บเพื่อไปทำการขายโค เบิกโคออกจากคอก กรอกข้อมูลในการเบิกในใบเบิก และจัดโคขึ้นรถที่มารับไปขาย หรือรถของลูกค้าโดยฉบับที่ 1 ให้สมาชิกที่ทำการขายโคเก็บไว้พร้อมเงินสดที่ได้รับชำระ และส่งให้เหรียญพร้อมเงินสดเพื่อเป็นหลักฐานการซื้อขาย และสมาชิกที่ทำการขายเก็บสำเนาที่ 1 ไว้ สำหรับสำเนาที่ 2 เมื่อมีการซื้อขายเสร็จสิ้น และสมาชิกนำสำเนาที่ 1 และเงินสดส่งให้เหรียญ ให้เหรียญจัดทำรายการขาย และรับเงิน โดยรวบรวมเงินสดที่ได้ทั้งหมดฝากธนาคารทุกสิ้นวันหรือสัปดาห์ เมื่อนำฝากเงินเรียบร้อยแล้วให้นำใบฝากเงิน รายการการขายและรับเงินสด จัดทำบันทึกลงในสมุดรายรับ โดยเอกสารสำเนาเก็บเข้าแฟ้ม

กิจกรรมที่ 4 การซื้อและรับของ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัว ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีการประชุมสมาชิกเพื่อประมาณการความต้องการของวัตถุดิบ อาทิ อาหารสำหรับโค และวัคซีน เป็นต้น เหรียญจัดทำใบจดรายการซื้อที่ต้องการ เสนอให้ผู้ประสานงานหลักของวิสาหกิจชุมชนฯ อนุมัติ โดยทำสำเนาอีก 2 ใบ ใบที่ 1 ให้กับผู้ที่ทำการจัดซื้อเพื่อนำไปซื้อและใบที่ 2 ให้กับเหรียญตรวจสอบความถูกต้องของรายการที่ซื้อและตรวจสอบสิ่งของที่เสนอซื้อ เก็บเอกสารเข้าแฟ้ม

กิจกรรมที่ 5 การจ่ายชำระหนี้และค่าใช้จ่าย วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัว ตำบล สันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ให้เหรียญนำเอกสารชุดใบสำคัญค้างจ่ายออกจากแฟ้มเอกสารครบรอบการชำระ เหรียญจัดทำใบสำคัญจ่าย เสนอให้ผู้ประสานงานหลักของวิสาหกิจชุมชนฯ อนุมัติการจ่ายเงิน เมื่อได้รับอนุมัติไปจ่ายเงินที่สถาบันการเงินนั้น ๆ เก็บใบโอนเงินเพื่อนำมาทำบัญชี บันทึกรายการในสมุดควบคุมเงินสดตามเอกสารการชำระเงินที่ได้รับ ทำสำเนาใบเสร็จรับเงินจากเจ้าหนี้และสำเนาใบโอนแนบไว้กับใบสำคัญการจ่าย พร้อมส่งเอกสารดังกล่าวให้ผู้ประสานงานหลักวิสาหกิจชุมชนฯ ตรวจสอบและเก็บเอกสารเข้าแฟ้ม

กิจกรรมที่ 6 ระบบจ่ายเงินปันผล วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัว ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จะจ่ายเงินปันผลให้กับสมาชิกเมื่อครบ 6 เดือน เหรียญจัดทำสรุปยอดจากสมุดรายวันเงินสดรับและสมุดรายวันเงินสดจ่ายในงบกำไรขาดทุน พร้อมจัดทำทะเบียนสมาชิกและหุ้นไปให้ผู้ประสานงานหลักของวิสาหกิจฯ เป็นผู้จ่ายเงินให้สมาชิกโดยให้สมาชิกลงลายมือชื่อผู้รับเงินในใบเสร็จรับเงิน และเหรียญลงลายมือชื่อผู้จ่ายเงิน

ภาพที่ 1 แสดงระบบบัญชีที่ถูกพัฒนาใหม่ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัว ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

อภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัว ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าระบบบัญชีที่เหมาะสมกับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัว ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 6 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 การนำฝากและถอนเงินถู๋ยมจากสถาบันการเงิน และค่าหุ้นจากสมาชิก กิจกรรมที่ 2 การควบคุมทะเบียน ประวัติของสัตว์ กิจกรรมที่ 3 การขายสด กิจกรรมที่ 4 การซื้อและรับของ กิจกรรมที่ 5 การจ่ายชำระหนี้และค่าใช้จ่าย และกิจกรรมที่ 6 ระบบจ่ายเงินปันผล โดยสอดคล้องผลการศึกษาของอนูดา ประเสริฐศักดิ์, ฐิติกร จันทพลาบูรณ์ และวีรพงษ์ ฤทธิ์เดช (2558) ที่ได้ออกแบบระบบบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่าระบบบัญชีสำหรับวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมโดยเฉพาะระบบจัดซื้อ และระบบขาย รวมทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของจากรุวรรณ บุตรสุวรรณ รัตนา วงศ์มังกรและอมรรัตน์ ขวลิต (2560) ที่ได้ศึกษาการจัดการความรู้ระบบบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมเพิ่มประสิทธิภาพรายงานทางการเงินที่ทางกลุ่มฯ ได้มอบหมายให้ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมทำหน้าที่ดูแลระบบบัญชีทั้งหมดของกลุ่ม อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของชมภูณัฐ หุ่นนาค สมพร เฟื่องจันทร์ และปภาวดี มนตรีวัต (2562) ที่ศึกษาแนวทางการจัดทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกรมหลวงสุธาสี อำเภอมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม คือควรมีการวางระบบจัดเก็บข้อมูลทาง

การเงิน มีการกำหนดผู้รับผิดชอบทางการเงินบัญชีของกลุ่มฯ ในการจัดเก็บเอกสารทางการเงินบัญชีให้มีความถูกต้อง ทั้งนี้เพื่อให้ระบบบัญชีที่ถูกพัฒนาขึ้นนำมาใช้ในการรวบรวมข้อมูลทางการเงิน และการบัญชีเพื่อจัดทำรายงานทางการเงินเพื่อให้ทางวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัว ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารจัดการวิสาหกิจให้มีความมั่นคงและเกิดประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัว ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ควรมีการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานในการนำระบบบัญชีที่พัฒนาขึ้นไปใช้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งควรมีการนำโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการจัดทำบัญชีมาประยุกต์ใช้ด้วยเพื่อพัฒนาศักยภาพของระบบบัญชีให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป
2. หน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนา วิสาหกิจชุมชน ควรจัดอบรมการจัดทำบัญชี และการพัฒนาทักษะทางการเงินให้กับสมาชิกของ วิสาหกิจชุมชนเพื่อส่งเสริมศักยภาพในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิภาพ เกิดความต่อเนื่อง
3. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการประยุกต์การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา และจัดทำระบบบัญชีรวมทั้งติดตามและประเมินผลในการนำระบบบัญชีที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นด้วยเช่นกัน

เอกสารอ้างอิง

- จารุวรรณ บุตรสุวรรณ, รณิดา วงศ์มังกร และอมรรัตน์ ขวลิท. (2560). การจัดการความรู้ระบบบัญชี สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหม เพิ่มประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน
กรณีศึกษา : อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 11(3), 227-234.
- ชมภูษ พูนนาค สมพร เพื่องจันทร์ และปภาวดี มนต์รีวัต. (2562). แนวทางการพัฒนาระบบบัญชี ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมหาสวัสดิ์ ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 9(1), 85-97.
- ชัยมงคล ผลแก้ว. (2560). การใช้สารสนเทศทางการเงินในการพัฒนาความได้เปรียบทางการแข่งขัน ของ SMEs กรณีศึกษาธุรกิจสิ่งทอและแฟชั่นในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการ การตลาดและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*, 4(1), 31-46.
- ดุชนีย ส่องเมือง. (2560). การออกแบบระบบบัญชี. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดุชนีย ส่องเมือง. (2560). การออกแบบระบบบัญชี. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- ประสิทธิ์ บัวผัน. (2562). วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงวัว ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. [วัสดุบันทึกเสียง]. สัมภาษณ์,
- พิกุล พงษ์กลาง. (2552). บทที่ 3 การประมวลข้อมูลทางบัญชี. ใน *เอกสารประกอบการสอนหลักบัญชี 1*. (น.92-153). เชียงใหม่: คณะบัญชี การเงิน และการธนาคาร มหาวิทยาลัยพายัพ.
- เมธสิทธิ์ พูลดี. (2550). *ระบบบัญชี*. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.

วิไล วีระปรีย, จงจิตต์ หลีกภัย และประจิต หาว์ตร. (2549). **ระบบบัญชี**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อนูธิดา ประเสริฐศักดิ์, ฐิติกร จันทพลาบูรณ์ และวีรพงษ์ ฤทธิ์เดช. (2558). การพัฒนาระบบบัญชีสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม.

วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน, 21(3), 479-489.

Kutsyk, P., Koryagin, M., Chik, M. & Kuskova, S. (2019). Development of evaluation the market value of the enterprise in the system of accounting and analytical support. **Independent Journal of Management & Production, 10(7), 623-644.**

Sari, N.Z.M. (2018). The business strategy and development life cycle with quality accounting information systems. **International Journal of Scientific and Technology Research, 7(12), 295-300.**